

Rozsah práce: 318 stran textu, který obsahuje 36 obrázku, 69 map, 12 tabulek a 4 grafy; 4 strany příloh, v seznamu literatury je uvedeno 299 titulů.

Problematika regionální diferenciaci je tradiční téma, se kterým se setkáváme jak ve světové, tak i české odborné geografické literatuře. Výzkumy jsou převážně orientovány na jádrové oblasti regionů, které představují vysokou koncentraci socioekonomických aktivit s výrazným potenciálem pro konflikty mezi jednotlivými aktéry, kteří se v tomto území střetávají. V poslední době se však odborný zájem posouvá i do okrajových/periferních oblastí regionů, kde se řeší hlavně jejich zaostávání za jádrovými oblastmi vedoucí k prohlubování ekonomických a sociálních nerovností. Z hlediska regionální diferenciaci periferní oblasti souvisejí s hraniční polohou a to se pak odráží i v propojenosti výzkumu periferií s tematikou hranic. V oblasti výzkumu hranic se tradičně věnuje největší pozornost hraničním státním a jejím efektům na vývoj příhraničních území. V této souvislosti můžeme tedy ocenit jistou míru originality zvoleného tématu disertační práce, která je věnována problematice vnitřních periferií a s nimi souvisejících administrativních hranic. V neposlední řadě je třeba vyzdvihnout i aktuálnost zvoleného tématu, neboť tyto oblasti se z hlediska sociálního a ekonomického vývoje potýkají se stále většími problémy.

Hodnocená disertační práce je značně objemná a z hlediska obsahu i poměrně tematicky různorodá. I když jednotlivým prvkem jsou termíny „hranice“ a „periferie“ autorův záběr je poměrně široký s řadou odboček – větší tematická sevřenost by textu neuškodila. Na druhé straně je si třeba uvědomit, že se jedná o tematiku na pomezí geografie, historie a politologie a její uchopení není jednoduché. V úvodní části je vedle teoretických východisek zařazena i rozsáhlá kapitola o vývoji administrativního uspořádání Česka od roku 1850. I když se jedná o kompilační přehled vycházející z již publikovaných výstupů, je v takto ucelené podobě s bohatou mapovou výbavou významnou částí práce a měla by tvořit samostatnou kapitolu na úrovni nejvyššího řádu členění. Stěžejní částí disertační práce především co do rozsahu, časové náročnosti zpracování a originality výstupů je druhá část, resp. kapitola „2.2.2. Analýza jednotlivých zájmových území“. Autor zde charakterizuje vývoj administrativního uspořádání ve 28 územních jednotkách, přičemž se opírá o tzv. rekonstrukční mapy vytvořené v prostředí GIS z různých vrstev administrativních členění v historickém vývoji. I když není znám přesný podíl autora na vytvoření podkladové databáze, je potřeba jeho přínos ocenit. Vytvořené podklady totiž mohou sloužit pro další výzkumné práce. Součástí druhé kapitoly jsou pak dále tři případové studie věnované analýzám dopravní autobusové obslužnosti ve vybraných mikroregionech na hranicích Středočeského kraje, územnímu rozložení členů Fotbalové

asociace České republiky a problematice místních akčních skupin ve vztahu k jejich přeshraničnímu působení.

Autor v úvodu práce formuluje čtyři hlavní cíle, které by měl svým výzkumem dosáhnout. Jejich naplnění pak hodnotí v závěrečné kapitole. Je třeba konstatovat, že ne vše co si předsevzal, se mu podařilo zcela splnit. Je zřejmé, že obecný cíl přispět do diskuse o významu administrativních hranic v procesu polarizace prostoru a diskutovat koncepty vnitřních periferií je úkolem, který lze obtížně exaktně vymezit a kontrolovat, ale podle mého názoru se autor s touto problematikou vypořádal s náležitým přehledem. Asi nejúplněji jsou naplněny konkrétní cíle týkající se identifikace a zhodnocení oblastí, které měnily svou správní příslušnost a zhodnocení míry stability hranic správních regionů na úrovni krajů. Poněkud problematičtější je posouzení vlivu hranic na vývoj periferních regionů. Tento záměr měl být naplněn především v rámci tří případových studií. V tomto směru je nejpřínosnější studie věnovaná dopravní autobusové obslužnosti ve vybraných mikroregionech při hranicích Středočeského kraje, ve kterých je analyzován vliv krajských hranic, resp. jejich změn na směry autobusových linek. Výzkum prokázal určitou míru inercie přepravních proudů přes změnu ve vedení krajských hranic. Zaměření a výsledky dvou dalších případových studií vzhledem k uvedeným cílům jsou trochu problematičtější. Studie věnovaná analýze členské základny Fotbalové asociace České republiky je tematicky poněkud specifická a autor převážnou část textu věnuje popisu vývoje organizačního uspořádání fotbalového hnutí bez přímého vztahu ke stanoveným cílům výzkumu. Výsledkem je pak spíše analýza jedné z dalších charakteristik perifernosti regionů, která však příliš neodpovídá na otázku úlohy hranic ve vývoji těchto regionů. Závěrečná třetí případová studie věnovaná analýze rozmístění a působnosti místních akčních skupin je již jen určitým torzem možného výzkumného zaměření, které ke stanoveným cílům mohlo přinést řadu zajímavých zjištění. Bohužel autor skončil u vyčlenění místních akčních skupin překračujících krajské hranice a jejich jednoduchého popisu formou tabulky. Toto téma nabízelo řadu dalších možností pro hlubší poznání vlivu hranic na fungování přeshraničních vztahů. Mimo jiné se nabízela možnost terénního šetření ve vybraných místních akčních skupinách, rozhovory s jejich představiteli, které mohly přispět k hlubšímu porozumění funkce hranic jako bariery.

Po formální stránce splňuje dizertační práce kritéria na tento typ prací kladené. Text je zpracován pečlivě bez většího množství překlepů. Také rozsáhlé množství tabulkových a grafických příloh je prezentováno v kvalitní podobě. Za kritickou připomínku však stojí zpracování rekonstrukčních map za 28 vybraných mikroregionů. Autor se snažil v mapách zachytit co možná nejvíce časových horizontů administrativního členění za různé typy jednotek. Výsledkem je obtížně čitelná mapa, s množstvím problematičtější rozlišitelných hraničních čar. I když většina tabulek a map obsahuje standardně požadované náležitosti, ne všechny jsou plně srozumitelné bez přečtení textové části. Jako příklad mohu uvést mapu č. 64 „Počet členů FAČR podle obvodů na území Česka“ na straně 277, ze které není jasné, jestli jsou zde zahrnuty

všechny fotbalové kluby nebo se jedná jen o kluby lokalizované v obcích s méně než 10 tis. obyvateli, což by odpovídalo databázi, která je analyzována v textové části.

Vedle již zdůrazněné kvality dizertační práce jak po obsahové tak formální stránce lze mít k předloženému textu některé kritické či spíše diskusní připomínky. V úvodní části práce věnované teoretickým konceptům sice autor prokazuje náležitou orientaci ve zvolené problematice, jedná se však spíše o přehledový výčet různých přístupů bez jejich kritického zhodnocení, bez zaujetí vlastního autorova postoje. Například převzaté aspekty perifernosti (str. 41) nelze podle mého názoru chápat takto jednoúrovňově. Periferie by v geografické studii měla být primárně definována polohově, resp. v polarizovaném vztahu jádro-periferie. Většina dalších uváděných aspektů má spíše význam doplňujících charakteristik, které jsou s periferností spojovány. V této souvislosti mám i problém s konstatováním na str. 45 týkající se vnitřních periférií: „Na rozdíl od vnějších periférií tak většinou nejde polohovou periferii ve smyslu odlehlosti, ale spíše kvůli svoji nedostatečné infrastruktuře a nemožnosti přijímat inovace.“ Podle mého názoru se jedná o otázku řádovosti, vztah jádro-periferie existuje od mikroregionální úrovně až po makroregion světa jako celku. Tedy i periferie na úrovni krajského členění jsou primárně dány polohově ve vztahu ke krajskému centru. Autor sice v textu konstatuje určitý rozdíl mezi charakterem administrativních a sociálně geografických hranic, tato otázka se však v teoretické části týkající se problematiky hranic měla stát ústředním tématem. Je zřejmé, že sociálně geografické hranice včetně hranic kulturních, etnických či náboženských většinou mají v reálné regionální diferenciaci podobu přechodných oscilačních území/zón. Oproti tomu hranice administrativních celků jsou jednoznačně liniově vymezeny. Tato rozdílnost měla být rozsáhleji diskutována, neboť úzce souvisí s problematikou vlivu hranic na periferní příhraniční území. V této souvislosti se do diskuse nabízí i hypotéza a vyšší stabilitě periferních území oproti nestabilitě v průběhu hranic.

Přes některé uvedené připomínky spíše diskusního charakteru je předložená práce nepřehlédnutelným kvalitním přínosem do studia problematiky periférií a hraničních oblastí. Závěrem je třeba konstatovat, že autor zde prokázal dostatečný přehled ve sledované tematice a schopnost samostatné tvůrčí vědecké práce. Po formální i metodologické stránce je studie na kvalitní úrovni a splňuje tak požadavky kladené na tento typ prací.

Práci doporučuji přijmout k obhajobě.

V Praze dne 1. září 2014

doc. RNDr. Zdeněk Čermák, CSc.
kat. sociální geografie a reg. rozvoje Přf UK v Praze